

Мільчевич Сергій,

студент,

Погорєлова Оксана

к.біолог.н., доцент

Західноукраїнський національний університет

СТРАТЕГІЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ В НАЦІОНАЛЬНИХ ПАРКАХ

Збереження біорізноманіття є одним з найважливіших завдань сучасної екологічної політики, оскільки біорізноманіття забезпечує стійкість екосистем, що є основою для життєздатності людства і збереження природних ресурсів. Національні парки відіграють ключову роль у цьому процесі, оскільки вони надають унікальну можливість для збереження рідкісних і зникаючих видів, а також забезпечують захист природних екосистем, які не зазнали значного антропогенного впливу.

В умовах зростання антропогенного навантаження на навколишнє середовище та загрози зміни клімату, національні парки стають стратегічно важливими територіями для охорони природних ресурсів. Однак для ефективного збереження біорізноманіття необхідно розробляти і впроваджувати стратегії, які враховують як екологічні, так і соціально-економічні аспекти. Це включає не лише охорону природних територій, але й раціональне використання природних ресурсів, розвиток екотуризму, а також участь місцевих громад у збереженні та управлінні парками.

Стратегії збереження біорізноманіття в національних парках є комплексними заходами, спрямованими на збереження рідкісних видів, відновлення деградованих екосистем, а також на мінімізацію впливу діяльності людини на природні ландшафти. Важливими складовими цих стратегій є моніторинг стану біорізноманіття, підтримка екосистемних послуг та забезпечення сталого використання природних ресурсів.

Збереження біорізноманіття є пріоритетом для національних парків, оскільки ці території відіграють ключову роль у захисті природних екосистем, рідкісних видів флори і фауни, а також у підтримці природних процесів, що сприяють екологічній рівновазі. Стратегії, спрямовані на збереження та раціональне використання біорізноманіття, можуть бути розділені на кілька основних напрямків:

1. Екологічний моніторинг і дослідження. Екологічний моніторинг є основою ефективної охорони біорізноманіття в національних парках. Регулярне спостереження за станом флори, фауни та екосистем дає змогу вчасно виявляти зміни та реагувати на них. Основні аспекти цього напрямку включають: спостереження за популяціями рідкісних і зникаючих видів, оцінка стану екосистем та виявлення загроз, таких як інвазивні види або забруднення, вивчення впливу кліматичних змін на природні процеси в національних парках.

2. Охорона природних середовищ існування. Збереження природних середовищ існування є критично важливим для підтримання біорізноманіття. Стратегії збереження є встановлення зон охорони з обмеженням людської діяльності для збереження найбільш вразливих екосистем; відновлення деградованих територій шляхом реабілітації ландшафтів та повторного заселення видів, які були витіснені через антропогенний вплив. Боротися з впливом інвазійних видів, які загрожують місцевим видам.

3. Розвиток екотуризму та освітніх програм. Екотуризм є важливим засобом забезпечення фінансової підтримки національних парків, а також сприяє підвищенню обізнаності громадськості щодо важливості збереження біорізноманіття. Стратегії цього напрямку: організація екологічно відповідального туризму, який мінімізує вплив на природу; проведення освітніх програм для місцевих громад і туристів, що сприяють популяризації природоохоронної діяльності; створення інфраструктури для екотуризму, яка сприяє сталому використанню природних ресурсів без шкоди для біорізноманіття.

4. Залучення місцевих громад. Залучення місцевих громад до процесів збереження біорізноманіття є важливим елементом сталого управління національними парками. Це включає: підтримку традиційних знань і практик, які сприяють збереженню природи; залучення місцевих мешканців до спільного управління парками та екосистемами; розвиток програм для покращення умов життя місцевих громад за рахунок залучення їх до природоохоронної діяльності та екотуризму.

5. Міжнародне співробітництво та партнерство. Збереження біорізноманіття вимагає міжнародної співпраці, особливо для видів і екосистем, які є частиною глобальних процесів міграції або змін клімату. Стратегії в цьому напрямку включають: участь у міжнародних природоохоронних угодах, таких як Конвенція про біорізноманіття (CBD); обмін науковою інформацією та найкращими практиками з іншими країнами; залучення міжнародних фінансових ресурсів для підтримки природоохоронних заходів.

6. Впровадження сталого використання природних ресурсів. Одним з ключових елементів стратегії збереження є забезпечення сталого використання ресурсів національних парків. Це може бути досягнуто за рахунок розробки і впровадження планів сталого управління лісами, водними та іншими природними ресурсами, підтримки традиційних видів природокористування, які не шкодять біорізноманіттю, впровадження технологій, які дозволяють зменшити вплив людської діяльності на природу.

Комплексні стратегії збереження та раціонального використання біорізноманіття в національних парках є ключовим інструментом для забезпечення довготривалої охорони природних екосистем. Важливою складовою цих стратегій є не лише охорона біологічного різноманіття, але й інтеграція екологічних, соціальних та економічних аспектів для досягнення сталого розвитку. Розробка та реалізація стратегій збереження та використання біорізноманіття в національних парках є необхідною умовою для забезпечення довгострокової екологічної стійкості та збереження природного багатства для майбутніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Голубець М. А. Біорізноманіття і стале використання природних ресурсів у національних парках. Львів: НАН України, 2018. 276 с.
2. Долішній М. І., Підгрушний Г. П. Екологічні стратегії охорони біорізноманіття в природоохоронних територіях. Київ: Інститут екології Карпат, 2020. 320 с.
3. Лісовський, С. А. Природно-заповідні території України: проблеми та перспективи розвитку. Харків: Видавництво ХНУ ім. Каразіна, 2017. 295 с.

4. Бондар, І. І., Голікова, Н. В. Національні парки України: збереження біорізноманіття та розвиток екотуризму. Одеса: ОНУ ім. Мечникова, 2021. 204 с.
5. Convention on Biological Diversity. Strategic Plan for Biodiversity 2011-2020 and the Aichi Targets. CBD Secretariat, 2011.
6. UNEP-WCMC. Protected Planet Report 2020: Tracking progress towards global targets for protected areas. Cambridge, UK: UNEP-WCMC, 2020.
7. Miller, K., & Hamilton, L. Managing National Parks and Conservation Areas: Approaches to Preserving Biodiversity. Washington, D.C.: World Wildlife Fund, 2019.
8. Lockwood, M., Worboys, G., & Kothari, A. Managing Protected Areas: A Global Guide. London: Earthscan, 2020.
9. IUCN. Global Standards for the Identification of Key Biodiversity Areas. Gland, Switzerland: IUCN, 2021.
10. Di Marco, M., et al. Global Priorities for Conserving Biodiversity and Preventing Species Extinctions. Nature Ecology & Evolution, 2019.